

Arkkiv. O. 1 / 5.1.1993

MIKKELI TUUKKALA ANNILANTIE
RAUTAKAUTISEN ASUINPAIKAN PELASTUS-
KAIVAUS KESÄKUUSSA 1992

Hannu Poutiainen

SISÄLTÖ

Sivu

I	Tutkimuskohde	2
II	Arkeologinen tausta	5
III	Kenttätyöt v. 1992	8
III.1	Pelastuskaivauksen toteutus	9
III.1.1	Multakasojen seulonta	10
III.1.2	Tasokaivaus	11
IV	Päätelmiä	17
	Kirjallisuus	21
	Liite 1 Kuva- ja negatiiviluettelo	22
	Liite 2 Kaivauskartat	
	Liite 3 Mustavalkokuvat	

Sima & O. O.

I Tutkimuskohde

MIKKELI TUUKKALA ANNILANTIE

Kohteen sijainti

pk 3142 04 Porrassalmi

x 6840 20 ← 2 6838 40 2, 2

y 3514 04

z 95

KUNTA: Mikkelin kaupunki

KYLÄ: Tuukkalan kaupunginosa

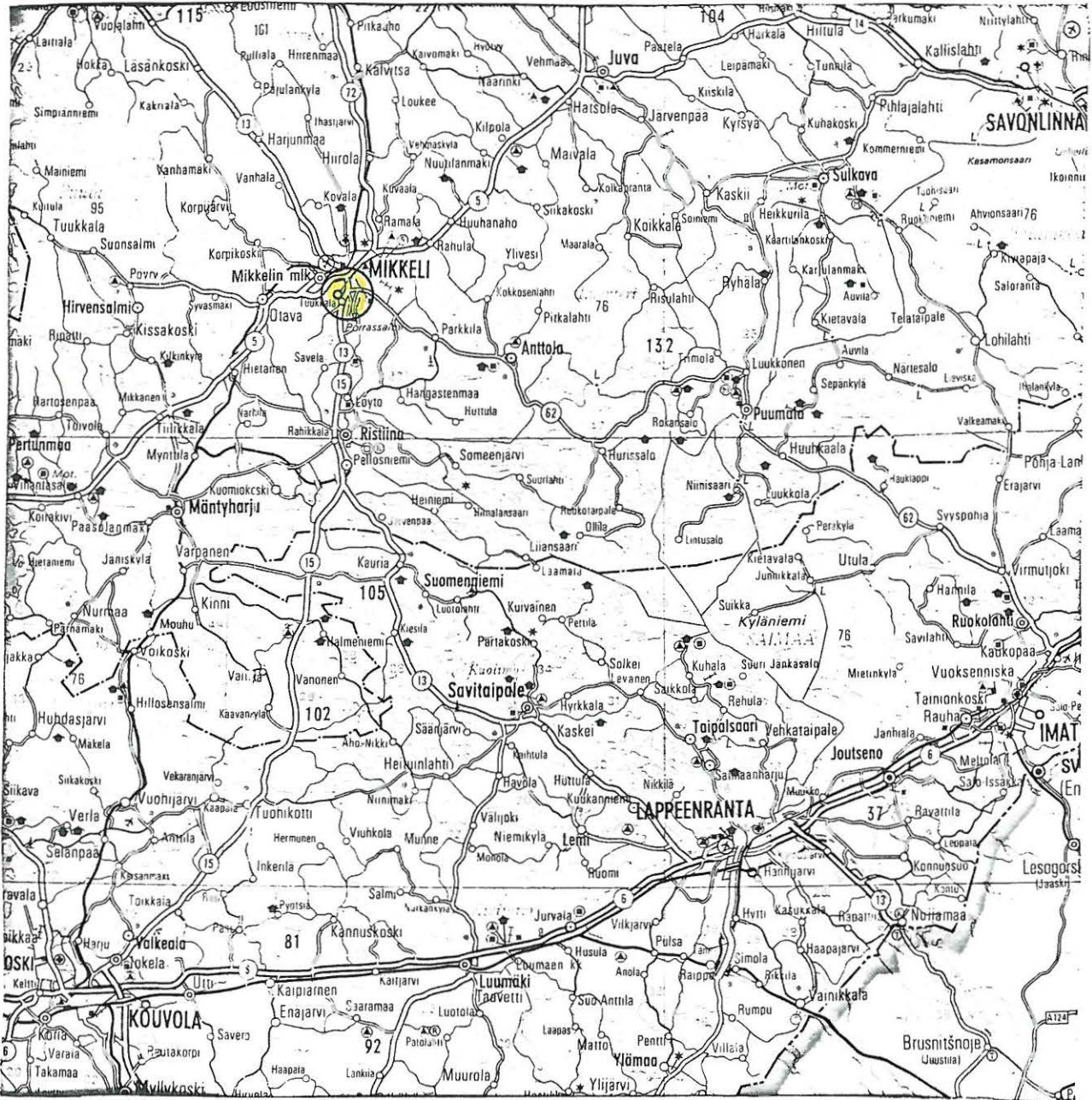
MAANOMISTAJA v. 1992: Mikkelin kaupunki

KOHDE: Rautakautinen asuinpaikka

YMPÄRISTÖNKUVAUS: Muinaisjäännös sijaitsee nelisen kilometriä Mikkelin tuomiokirkosta etelään. Kohde on kaupungista Lappeenrannan suuntaan johtavan tien itäpuolella, siitä noin 100 metrin etäisyydellä. Alue on ollut aivan viime vuosiin saakka peltona. Kohteen tuntumassa, sen eteläpuolella on Tuukkalan sairaala ja sitä ympäröivää puistoaluetta.

Paikalta on koillissuunnalla sijaitsevan Moisionlammen rantaan noin 300 m, eteläpuolella olevan Kapalammen rantaan noin 500 m sekä Moisionlammesta Kapalampeen virtaavaan ojaan runsas 200 m. Suoraa vesistöyhteyttä Saimaalle ei ole, mutta Kapalammen ja Ison-Surnun kautta on ollut mahdollisuus päästä venettä vetämällä Kyyhkylänselälle.

LÖYDÖT: KM 27370:1-30

(Autoilijan tiekartta Suomi, 1:800 000, 1992 - ote)

Mikkeli Tuukkala Annilantie

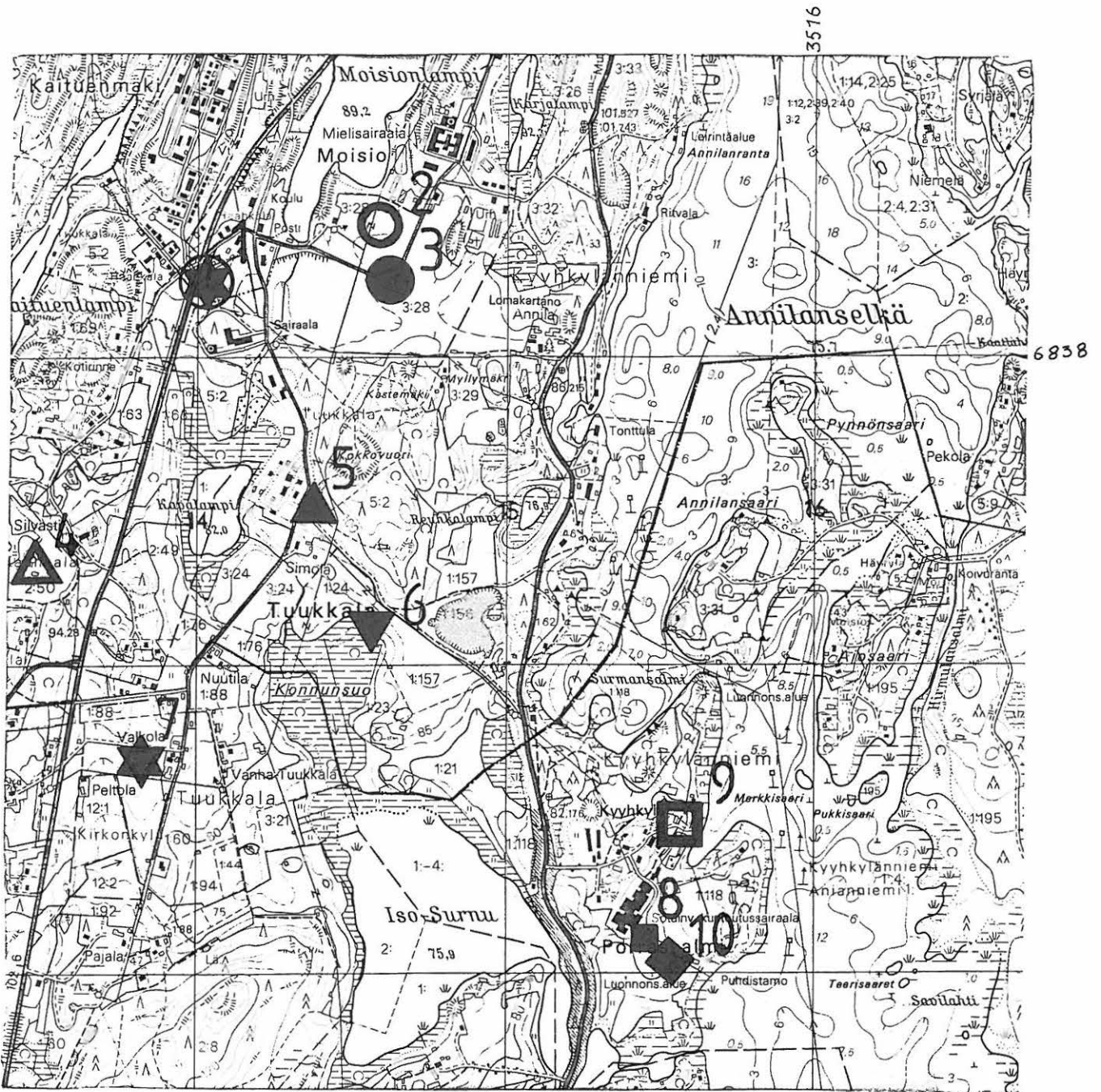

Kuva 1

(pk-ote 3142 04 Porrassalmi, 1:20 000, 1987)

Mikkeli Tuukkala Annilantie

Kuva 2 Rautakautisia kohteita:

1 Mikkeli Tuukkala
Annilantie	2 Mikkeli Moisio
Moisio
3 Mikkeli Moisio
Latokallio	4 Mikkeli Haahkala
Silvasti
5 Mikkeli Tuukkala	6 Mikkeli Konnunsuo
7 Mikkelin mlk Valkola	8 Mikkelin mlk Kyyhkylä
9 Mikkelin mlk Kyyhkylän-
niemi Vanha-Kyyhkylä	10 Mikkelin mlk Kyyhkylän-
niemi Porrassalmen pelto

(pk-ote 3142 04 Porrassalmi, 1:20 000, 1987)

II Arkeologinen tausta

Mikkelin Tuukkalan Annilantien kohteen (kuva 2 nro 1) lähitienoilla on useita rautakautisia muinaisjäännöksiä. Käsittelen niitä lyhyesti (kohdenumerot viittaavat kuvaan 2).

2. Mikkeli Moisiö Moisiö. Rautakautinen irtolöytöpaikka. Peltoalueelta on löytynyt mm. kankiketjun nivelosa ja lasimassahelmi (KM ?), jotka ajoittuvat nuoremmalle rautakaudelle sekä ajoittamattomia pronssiartefakteja (KM 27079). Löydöt viittaavat mahdolliseen rautakautiseen muinaisjäännökseen (asuinpaikka/hauta). Kohde sijaitsee Annilantien muinaisjäännöksestä noin 600 m itäkoilliseen.

3. Mikkeli Moisiö Latokallio. Viikinki-ristiretkiaikainen polttokalmisto. Kallionkoloihin ja kiveyksiin kallion juurella on haudattu sekä miesten että naisten poltettuja jäännöksiä. Löytöinä (KM 10874, 10884, 10969, 11070, 18990, 26911) on saatu aseita, koruja, tarve-esineitä, keramiikkaa ja palaneita luuta. Kalmisto on Annilantieltä noin 600 m itään.

4. Mikkeli Haahkala Silvasti. Rautakautinen irtolöytöpaikka. Silvastin peltoalueelta rakennustöiden yhteydessä löytynyt soikea kupurasolki (KM 26962) ajoittuneeseen viikinki-ristiretkiajan taitteeseen. Soljen pinnassa todetut jäljet viittaavat siihen, että esine on todennäköisesti peräisin polttokalmistosta. Silvastin löytöpaikka sijaitsee Annilantien kohteesta kilometrin verran lounaaseen.

5. Mikkeli Tuukkala. Ristiretkiaikainen ruumis- ja polttokalmisto. Tuukkalasta on löytynyt sekä miesten että naisten hautoja, toistaiseksi 70-80 kappaletta (tarkka luku ei ole selvillä, koska osa haudoista oli tuhoutunut ennen tutkimuksia). Muutamista haudoista on tullut poikkeuksellisen runsaasti esineistöä (KM 2841, 9770, 9795, 9961, 9969, 10908, 15418, 18987, 26913), mm. arvokkaita naisten koruja. Alueella on ilmeisesti vielä löytymättömiä/tutkimattomia hautoja. Kalmisto sijaitsee noin 800 m kaakkoon Annilantien muinaisjäännöksestä.

6. Mikkeli Konnunsuo. Kivikautinen ja mahdollisesti rautakautinen (ristiretkiaika ?) asuinpaikka. Paikalta on löydetty savias-tianpaloja - sekä kampakeramiikkaa että rautakauden tyyppin kera-miikkaa (KM 18986, 19128). Kohde, joka on nykyään golf-radan al-la, sijaitsee runsaan kilometrin verran kaakkoon Annilantien muinaisjäänöksestä.

7. Mikkelin mlk Valkola. Rautakautinen muinaisjäänös (?). Pel-toalueelta on löytynyt mm. keihäänkärki ja savias-tianpaloja (KM 11524, 12689, 14074). Uutena tietona on lisäksi kerrottu, että lapset olisivat löytäneet paikalta perunannoston yhteydessä rau-tamiekan (kahva ja osa säilästä). Lasten isä, joka kuuleman mu-kaan oli miekkaa esitellyt, ei kysyttäessä tiennyt asiasta mi-tään. Annilantieltä kertyy paikalle matkaa noin puolitoista ki-lometriä etelälounaaseen.

8. Mikkelin mlk Vanha-Kyyhkylä. Viikinki-ristiretkiaikainen kal-misto. Peltoalueelta on rautakauden tyyppin keramiikkaa laajalta alueelta. Kuntoutussairaalan itäpuolisesta kalliomaastosta on kalmistoon viittaavia löytöjä, mm. miekan väistin, korujen osia ja palanutta luuta. (KM 25712, 25715, 26594)

9. Mikkelin mlk Kyyhkylä. Viikinki-ristiretkiaikainen röykkiö-kalmisto. Alueella on tutkittu kuusi röykkiötä, joista yksi on ennallistettu. Löydöt ovat olleet kohtalaisen runsaat: mm. aseita, koruja, kuolaimet ja palanutta luuta. (KM 10476, 10629, 10814, 10862)

10. Mikkelin mlk Kyyhkylänniemi Porrassalmen pelto. Pronssinva-lantapaikka ja mahdollisesti asuinpaikka rautakaudelta. Porrassalmen peltoalueelta on löytynyt merkkejä pronssinvalannasta ja useita rautakautisia esineitä (merovinki-ristiretkiajalta, KM 26595). Kyyhkylän kohteet ovat Annilantien muinaisjäänöksestä noin 2.5 km kaakkoon.

III Kenttätyöt v. 1992

Kyseinen pelastuskaivaus sai alkusysäyksen, kun eräs muinaistieteen harrastaja ilmoitti huomanneensa saviastianpalasia multakassassa Annilantien työmaalla. Ruukunsirpaleet osoittautuivat rautakauden tyyppin keramiikaksi, minkä jälkeen museoviraston tutkija kävi tarkastamassa kyseisen löytöpaikan. Multakasoista löytyikin lisää keramiikkaa ja lisäksi ojanpenkassa näkyi kulttuurikerrosta. Löytöjen ja kulttuurikerroksen perusteella voitiin päätellä, että paikalla oli todennäköisesti kiinteä muinaisjäännös.

Koska kyseessä mitä ilmeisimmin oli muinaisjäännös, joka kuului muinaismuistolain piiriin, täytyi asian tiimoilta ryhtyä jatko-toimenpiteisiin. Tässä yhteydessä selvisi, että mainitun tietyön teettäjänä toimi Mikkelin kaupunki. Museoviraston ja Mikkelin kaupungin välisissä pikaisissa neuvotteluissa tultiin siihen tulokseen, että paikalla oli aiheellista suorittaa arkeologinen pelastuskaivaus.

Kaivauksen käytännöllinen puoli ja rahoitus hoidettiin seuraavalla tavalla. Mikkelin kaupunki järjesti kaivauksissa tarvittavan taukotuvan, kaivinkoneen ja osan työvälineistä sekä maksoi kahden avustavan tutkijan (kartanpiirtäjät) palkan, majoituksen yms. kulut. Museovirasto puolestaan järjesti kaivaukselle kenttätöjohtajan, kaivaustyöntekijät ja osan työvälineistä.

Kenttätyöt Mikkelin Tuukkalan Annilantien kohteessa toteutettiin museoviraston arkeologisen osaston toimesta 29.6. - 10.7.1992. Kaivauksenjohtajana toimi tutkija Hannu Poutiainen museoviraston Mikkelin toimipisteestä. Kartanpiirtäjinä olivat fil.kand. Eeva Raike ja fil.yo. Risto Kesseli. Kaivajiksi "lainattiin" viisi työntekijää museoviraston Ristiinan kunnostuskohteesta.

Alunperin oli tarkoitus, että olisi tehty toinen kaivaus Mikkelin Silvastissa yhtäaikaan Annilantien kaivauksen kanssa. Käytännön järjestelyt olisivat olleet muutoin samat kuin mihin loppujen lopuksi päädyttiin, mutta Risto Kesseli olisi työskennellyt

yksinomaan Silvastissa.

Järjestelyjä jouduttiin kuitenkin muuttamaan, koska Annilantien kaivaukselle ei saatu järjestettyä sopivaa koneseulaa - monista yrityksistä huolimatta. Kaivausalueen pintamaa ja multakasat jouduttiin siten seulomaan pienillä käsiseuloilla, mikä viivästytti tasokaivauksen aloittamista melkoisesti. Tämän vuoksi tasokaivauksessa jouduttiin sittemmin etenemään huomattavan nopeassa tahdissa, mikä edellytti kahden kartanpiirtäjän työskentelyä kaivauksella. Näin toimien pelastuskaivaus saatiin suoritettua sovitun aikataulun puitteissa.

III.1 PELASTUSKAIVAUKSEN TOTEUTUS

Kaivaus suoritettiin normaalina tasokaivauksena tielinjan välitömmässä läheisyydessä. Alue, jolla kaivaus tehtiin, valittiin ojanpenkassa näkyneen kulttuurikerroksen ja paikalta löytyneiden saviastianpalojen perusteella. Kaivausalue kattoi tienteon yhteydessä luiskaksi muutettavan alueen ja työskentelyalueen.

Peruslinja paalutettiin jotakuinkin tielinjan suuntaiseksi käyttäen metrin mittaisia puupaaluja. Peruslinjan suunta katsottiin suuntimakompassilla linjakeppejä apuna käyttäen. Paalujen väliset etäisyydet mitattiin 30 ja 50 m:n rullamitoilla kunkin paalun lounaiskulmasta; maaston korkeuserojen aiheuttamia mahdollisia vääristymiä mittauksissa ei korjattu.

Koordinaatistossa x on pohjois- eli pystysuora akseli ja kasvaa ilmansuuntien mukaan katsottuna etelästä pohjoiseen; y on vaakasuora akseli ja kasvaa lännestä itään.

Koordinaatiston kiinnitys: Kaivausalue kiinnitettiin Annilantien linja-/mittapaaluihin. Mittapaalusta 80 oli kaivauspaaluun 106/100 kohtisuoraan mitaten matkaa 2.30 m; Mittapaalusta 90 oli kaivauspaaluun 110/106 kohtisuoraan mitaten matkaa 2.80 m.

Korkeuskiintopisteen sijainti ja korkeus merenpinnasta:
Kojeen lukema 1.21, kiintopisteen korkeus 96.10 m mpy.

Piirtämisessä käytettiin apuna pääasiassa piirustuskehikkoa, mutta tarpeen vaatiessa myös taittomittoja. Tasot kuvattiin mustavalkofilmille käyttäen kinofilmikameraa ja 28 mm laajakulmaoptiikkaa.

Löydetyistä artefakteista merkittiin muistiin seuraavat tiedot: ruutu (multakasojen osalta peruskarttakoordinaatti), koordinaatit (joistakin), löytökerros ja löytöpäivämäärä. Kaikki löydöt otettiin talteen, mutta resentejä löytöjä ei luetteloitu ja ne hävitettiin tutkimuksen jälkeen (selvästi resenit löydöt heitettiin pois jo kaivauksen kuluessa).

III.1.1 Multakasojen seulonta

Ensimmäinen työ oli multakasojen seulominen - jo senkin takia, että osa niistä oli tulevan kaivausalueen kohdalla. Multa seulottiin käsiseuloilla (verkon silmäkoko 10 mm), joihin multa lapioidiin suoraan kasoista. Työssä käytettiin kolmea seulaa, ja kukin kolmesta arkeologista oli koko ajan mukana seulonnassa.

Kohtalaisen suuresta seulaverkon silmäkoosta huolimatta seulominen oli varsin takkuista. Multa oli työnnetty kasoille talven aikana, joten maa-aines oli ehtinyt alkukesään mennessä kuivahata vain kasojen pinnasta; itse asiassa kasojen pohjaosa oli erittäin vetistä ja osin jäässä. Tämän vuoksi multa oli kokkareista, ja kokkareet piti tavallaan "jauhaa" seulan läpi - tässä yhteydessä osa saviastianpaloista meni varmasti seulan läpi.

Multakasoista löytyi rautakauden tyyppin keramiikkaa yhteensä 28 palaa (85 g). Näistä reunapaloja on neljä ja kylkipaloja 24 kappaletta.

III.1.2 Tasokaivaus

Pintakerros

Tasokaivaus aloitettiin kuorimalla kaivinkoneella sekoitettua peltomultaa noin 20 cm:n paksuudelta. Ensin avattiin 60 neliömetrin kokoinen alue (6 x 10 m), jota jatkossa havaittujen kulttuurikerrosten takia laajennettiin länsiluoteeseen noin 24 neliometriä; osa tästä alueesta kaivettiin normaalina tasokaivauksena, osa kaivinkoneella. Jo kaivauksen alkuvaiheessa todettiin, että avatun alueen eteläosassa kulki leveä, resentti kaivanto; tällä kohtaa ei edetty lähtötasoa syvemmälle. (Kartta 2)

Koneellisesti kaivettua multaa ei seulottu. Ratkaisuun päädyttiin seuraavista syistä: 1) jo seulotuista multakasoista oli löytynyt melko vähän keramiikkaa, 2) märän maa-aineksen seulominen käsiseuloilla oli hankalaa ja hidasta, 3) käytettävissä ollut aika ei olisi riittänyt seulomiseen ja tasokaivauksen tekemiseen.

Mainituista syistä johtuen asia ratkaistiin tavalla, jota siinä tilanteessa pidettiin sopivimpana. Kuorittu maa-aines kuljetettiin läheiselle peltoalueelle ja levitettiin kaivinkoneella noin 20 cm paksuiseksi kerrokseksi. Tämän jälkeen maakerros tutkittiin metallinilmaisimella mahdollisten metalliesineiden löytämiseksi: maa-aineksestä löytyi ainoastaan resenttejä esineitä.

Koneellisen kaivuun jälkeen kaivausalueelta poistettiin sekoitettua kerrosta lapiolla siihen saakka, kunnes varsinainen kulttuurikerros alkoi tulla esiin (tasokaivauksen lähtötaso, kartta 2). Lapiolla kaivettu maa-aines seulottiin, ja löydöt otettiin talteen vain kaivausalueen tarkkuudella.

Pintakerroksesta löytyi mm. neljä saviastian kylkipalaa (rautakauden tyyppin keramiikkaa).

Lähtötaso.

Pintakerroksen alapuolisten kerrosten osalta yhden, kerrallaan kaivetun teoreettisen yksikön muodostivat ruutu ja kerros. Ruudulle, jonka kaikki sivut ovat suorat ja teoreettinen koko 2.00 x 2.00 m, annettiin tunnus sen lounaiskulman x- ja y-koordinaattien mukaan. Joissakin tapauksissa, tutkimusalueen reunoilla, yksikkö saattoi olla pienempi. Eräät rakenteet kaivettiin loppuvaiheessa rakenteellisina kokonaisuuksina, eikä siis teoreettisina kaivaus-kerros -yksikköinä.

Lähtötasosta (ks. pinta- eli lähtötasovaaituskartta nro 2) alkaen kaivettiin teknisiä kerroksia, joiden teoreettinen paksuus oli 2-3 cm. Tällaiseen teknisten kerrosten "ohuuteen" päädyttiin sen vuoksi, että huomattava osa mahdollisten kulttuurikerrosten ylempistä osista oli tuhoutunut maanmuokkauksen yhteydessä. Mikäli saavutetussa tasossa ei ilmennyt mitään olennaisesti uutta edelliseen tasoon verrattuna, kaivamista jatkettiin syvempään (enintään 2-3 cm). Lähtötason alapuolinen kerros on 1. kerros.

Ensimmäisestä kerroksesta löytyi mm. kuusi kappaletta rautakaudentyypin keramiikkaa ja savukvartsista valmistettu kaavin.

Taso 1.

Ensimmäinen taso sijaitsi vertikaalisesti kyntökerroksen ja häiriintymättömän maannoksen/kulttuurikerroksen vaihettumiskohdassa - kyntökerroksen alapuolinen kulttuurikerros selvästi havaittavissa (kartta 3, valokuva 1).

Ensimmäisessä tasossa kaivausalue oli lähes kauttaaltaan tumman humuksen ja kivennäismaan sekaisen kerroksen kattama (kartta nro 3). Paikoitellen oli nokea ja parissa kohdassa hiiltä. Itä-länsi-suunnassa kulki kapeita, enemmän tai vähemmän yhdensuuntaisia vaalean ja kellertävän värisiä kivennäismaakaistaleita; nähtävästi auranterä on näillä kohtaa kääntänyt maata syvemmältä kuin muualta.

Kiviä oli siellä täällä kaivausalueella, mutta mitään selvää rakennetta niistä ei tässä vaiheessa voinut hahmottaa. Ruuduissa 100/100 ja 102/100 erottui kaksi nokimaaläikkää, jotka olivat melko lähellä toisiaan.

Ensimmäisen tason alaisesta 2:a kerroksesta löytyi mm. 12 savastianpalaa (rautakauden tyyppin keramiikkaa).

Taso 2

Toisessa tasossa kaivausalue oli edelleenkin pääasiassa tumman humuksen ja kivennäismaan sekaisen kulttuurikerroksen kattama (kartta nro 4, valokuva 2). Nokea oli monin paikoin, samoin hiiltä. Itä-länsi -suuntaiset auranjäljet alkoivat tässä tasossa kadota.

Kivistä ei vielä kukaan kyennyt hahmottamaan mitään selvää rakennetta. Nokimaaläikkää kaivausalueella erottui nyt useita.

Kolmannesta kerroksesta löytyi vain pari palaa rautakauden tyyppin keramiikkaa. (Taulukot 1 ja 2)

TAULUKKO 1. Historiallisen ajan löytöjen ja ajoittamattoman massatavaran jakautuminen kerroksittain

Krs	Lasi Posliini Punasavik.	Savitiiv. Pal.savi	Kuona	Eläinten luut ja hampaat	Metallin- kappaleet Naulat
M	4/10	6/113	79/518	24/75	1/5
P	-/-	2/6	7/18	-/-	2/10
1	1/5	-/-	3/23	-/-	3/20
2	-/-	5/32	5/68	-/-	-/-
3	1/2	2/16	4/55	-/-	-/-
4	1/2	-/-	-/-	-/-	4/45
	7/19	15/167	98/682	24/75	10/80

M = multakasa P = pintakerros Lukusarjat (esim. 4/10)
= 4 kappaletta, paino 10 g

TAULUKKO 2. Eri löytöryhmien esiintyminen kerroksittain

Krs	Ajoittamaton massatavara		Rautakautisiksi ajoitetut löydöt		
	Savitiiviste Palanut savi	Kuona	Palanut luu	Kvartsi- kaavin	Keramiikka
M	6/113	79/518	-/-	-/-	28/89
P	2/6	7/18	-/-	-/-	4/15
1	-/-	3/23	-/-	1/3	6/15
2	5/32	5/68	-/-	-/-	12/23
3	2/16	4/55	-/-	-/-	2/4
4	-/-	-/-	8/1	-/-	13/17
	15/167	98/682	8/1	1/3	65/163

M = multakasa P = pintakerros Lukusarjat (esim. 4/10)
= 4 kappaletta, paino 10 g

Taso 3

Kolmannessa tasossa kaivausalue alkoi mennä pääosin pohjaan - vaalea ja kellertävä kivennäismaa kattoi jo suurimman osan alueesta. Vaaleasta kivennäismaasta erottuivat nyt selvästi ne kohdat, joissa kulttuurimaa meni syvemmälle kuin muualla. Tällaisia kulttuurimaaläikkiä ja -alueita oli useita, mutta niistä ei muodostunut mitään selvää kokonaisuutta. Jotkut kulttuurimaa-läikät poikkesivat kuitenkin toisistaan tiettyjen piirteiden suhteen. (Kartta 5, valokuvat 5-8, 10,)

Kaivausalueen itäpäässä oli kolme hiukan epämääräisen muotoista läikkää, jotka olivat halkaisijaltaan noin 50x60 cm. Niiden sisältämä kulttuurikerros (humusta, kivennäismaata, hieman hiiltä ja nokea) oli kuohkeaa ja lohkeili lastalla kaivettaessa. Ruudun 104/108 alueella ollesta läikästä löytyi resenttiä lasia; läikän pintaluku kolmannessa tasossa oli 213, pohjaluku 223. Ruudussa 104/108 oli myös toinen läikkä, ensin mainitun lounaispuolella, josta löytyi kaksi palaa punasavikeramiikkaa, rautanaula, kaakeliä, metallinappi ja palamatonta luuta; läikän pintaluvut kolmannessa tasossa olivat 210 ja 209, pohjaluvut vastaavasti 224 ja 234. Kaivauspaalun 104/108 ympärillä oli kolmas kulttuurimaaläikkä, josta löytyi resenttiä lasia ja yksi tiilenpala; läikän pintaluku kolmannessa tasossa oli 207, pohjaluku 229.

Aivan kaivausalueen itäpäässä oli suurehko maakivi, jota jäljistä päätellen oli yritetty siirtää pois tai sitten aurat olivat sitä kolhineet. Kiveä ympäröi kuohkeaa kulttuurimaa. Kiven alta löytyi pala muovia ja lasinpala.

Kaivausalueen halkaisi kahtia pohjois-etelä -suuntainen, selvästi sekoittunut alue: kuohkeata kivennäismaata (paljon huuhtoutuneen näköistä, vaaleaa hietaa/hiesua) ja humusta sekaisin. Sekoittuneen soiron itäreunaa seuraili hyvin tiivis ja kova noen ja hiilen sekainen kulttuurimaakaistale.

Kaivausalueen länsiosassa erottui kuusi pientä kulttuurimaaläikkää ja kolme isompaa läiskää. Kolme pientä kulttuurimaaläikkää

(numerot 1-3) ja yksi isompi kulttuurimaa-alue ("kuoppaliesi") osoittautuivat muita mielenkiintoisemmiksi, ja niistä piirrettiin yksityiskohtakartat (kartat 6 ja 7, 1:10).

Isompi kulttuurimaa-alue, jota epäiltiin lieden pohjaosaksi, kaivettiin kuopalle tason 3 jälkeen. Se oli pohjamuodoltaan pyöreähkö, hivenen soikea, ja halkaisijaltaan noin 90x110 cm. Taso-karttoja tarkastelemalla voi havaita, että mahdollinen liesi ja sen ympäristössä ollut kulttuurimaa-alue alkoivat erottua toisessa tasossa; kolmannessa tasossa kulttuurimaa-alue erottui jo varsin selvarajaisena ympäröivästä kivennäismaasta. Kulttuurimaa-alueeseen (kivennäismaata, humusta, nokea, hiilenpaloja) liittyi selvä kiveys - nyrkin kokoisia kiviä, joukossa joku isompikin, osa rapautuneita. Tehtyjen havaintojen perusteella paikalle on alunperin kaivettu halkaisijaltaan noin metrin kokoinen kuoppa, johon kivet sen jälkeen on aseteltu. Kuoppa on ollut lähinnä vanhan muuripadan muotoinen ja pellon pinnasta laskettuna enimmillään noin 50 cm syvä. Kulttuurikerroksesta löytyi seitsemän saviastian palaa (rautakauden tyyppin keramiikkaa, 7 g) ja palanutta luuta 8 kappaletta (1 g).

Pienemmät kulttuurimaaläikät (nrot 1-3) kaivettiin tason 3 jälkeen kahdessa osassa: ensin kaivettiin toinen puolikas tasoina, minkä jälkeen toinen puolikas kaivettiin kuopalle. Läikistä tehtiin seuraavanlaisia havaintoja (kartat 5-7, valokuvat 6-8):

No 1) Jokseenkin pyöreä, halkaisija noin 30 cm, kuopan muoto säännöllisen pyöreä. Syvyys tason 3 pinnasta 8 cm, pellon pinnasta noin 40 cm. Maa-aines kovaa ja tiivistä.

No 2) Pyöreähkö, halkaisija 40x45 cm, poikkileikkaus suppilomainen. Syvyys tason 3 pinnasta 26 cm, pellon pinnasta noin 55 cm.

No 3) Soikea, halkaisija noin 20x30 cm, poikkileikkaus pyöreähkö mutta osin epäsymmetrinen. Syvyys tason 3 pinnasta 19 cm, pellon pinnasta noin 50 cm.

Muut kulttuurimaaläikät kaivettiin kuopalle tason 3 jälkeen. Niistä ei ilmennyt erityisen mainittavaa (vain yksi pala kera-

miikkaa, ei poikkeavia piirteitä).

Kiveys oli kolmannessa tasossa hyvin esillä, mutta vieläkään siitä ei voinut hahmottaa mitään rationaalista kokonaisuutta.

Neljännestä kerroksesta löytyi mm. yhdeksän saviastianpalaa (rautakauden tyyppin keramiikkaa), joista seitsemän tuli liedon alueelta.

IV PÄATELMIÄ

Annilantien arkeologisessa kaivauksessa löytyi rautakautiseen asuinpaikkaan viittaavia esineitä ja rakenteita. Rautakautista esineistöä tältä osittain tuhoutuneelta paikalta tuli suhteellisen vähän, lähinnä saviruukkujen sirpaleita. Yksi kiinnostava artefakti on kvartsikaavin, joka löytösuhteet huomioon ottaen saattaa olla rautakautinen.

Tutkitulta alueelta löytyi rautakauden tyyppin keramiikkaa yhteensä 65 kappaletta (163 g), jotka ovat peräisin useista eri astioista. Arkeologinen perustutkimus tästä keramiikkatyypistä on vielä kesken, minkä takia meillä ei ole tarkkaa tietoa tyyppin ajoituksesta. Monista kaivaustutkimuksista saatujen tietojen perusteella voidaan kuitenkin arvioida keramiikkatyypin olleen käytössä keskiseltä rautakaudelta aina keskiajan alkuun saakka. Esimerkiksi Etelä-Savon osalta voidaan todeta, että rautakauden tyyppin keramiikkaa on löydetty nimenomaan nuoremmalle rautakaudelle ajoitettujen muinaisjäännösten yhteydestä.

Annilantien kaivauksella useita rautakauden tyyppin saviastianpaloja löytyi selvästi (häiriintymättömästi) kiveyksestä (jokunen keramiikan kappale löytyi myös muualta, häiriintymättömästi kulttuurikerroksesta).

Kiveys voidaan muodon, koon ja rakenteen sekä tulenpidosta kertovien merkkien (nokea, hiilenkappaleita, rapautuneita kiviä) perusteella tulkita liedeksi. Kiveyksestä löytyi lisäksi palanutta luuta.

Kivirakenne voisi periaatteessa liittyä myös raudanvalmistukseen, mutta kiveyksestä ja siihen liittyneistä kulttuurikerroksista ei kuitenkaan löytynyt mitään raudanvalmistukseen viittaavaa (rautakuonaa, tiilimäiseksi kovettunutta savitiivistettä tms.). Mainittakoon, että kaivauksen aikana myös tämä mahdollisuus pidettiin mielessä, koska ylemmistä kerroksista löytyi kuonaa.

Lieden läheisyydestä, kaivausalueen länsiosasta paljastui muutamia pyöreähköjä kulttuurimaaläikkiä, joita koon ja muodon perusteella epäiltiin mahdollisiksi paalunjäljiksi. Näistä kolme (numerot 1-3, ks. kartat 5 ja 7, valokuvat 6-8) osoittautui muita kiinnostavimmiksi, minkä takia niihin sovellettiin normaalista tasokaivauksesta poikkeavaa kaivaustekniikkaa. Läikät 1 ja 2 osoittautuivat olevan muodoltaan hyvin säännöllisiä sekä horisontaalisesti että vertikaalisesti; läikän nro 3 muoto ei ole aivan niin selvä. Tehtyjen haivaintojen perusteella on todennäköistä, että ainakin läikät 1 ja 2 ovat paalunjälkiä. Muut läikät saattavat olla humuksen sekaisella kivennäismaalla täyttyneitä, kivien jättämiä kuoppia, mutta aivan varmaa tämä ei kuitenkaan ole.

Kulttuurimaaläikkiä tuli näkyviin myös kaivausalueen itäosasta, mutta siellä niiden todettiin olevan resentejä. Ne ovat todennäköisesti syntyneet, kun pelloilta raivattujen kivien jättämät kuopat ovat täyttyneet tummalla, humuksen sekaisella kivennäismaalla.

Edellä mainittujen lieden ja todennäköisten paalunjälkien lisäksi muinaisjäänöksestä voidaan kenties hahmottaa muitakin rakenteita. Tätä voi yrittää esimerkiksi vertaamalla tasokarttoja toisiinsa ja yhdistämällä niihin piirretyt kivet samalla kartalle. Näin tehden huomataan, että kaivausalueelle näyttäisi muodostuvan kolme kiviriviä, jotka ovat toisiinsa nähden jokseenkin suorassa kulmassa. Koska kaivauksissa tutkittiin asuinpaikkaa, voidaan lähteä siitä olettamuksesta, että paikalla on aikoinaan ollut jonkinlainen rakennus. Ottaen huomioon, mitä aiemmin on sanottu mahdollisista paalunjäljistä ja liedestä, kannattanee

mieltä, voisivatko kivet kieliä rakennuksen perustuksesta.

Vaaituslukuja (pintaluvut) ja kivien sijaintia tarkastellessa havaitaan, että mahdollisten seinälinjojen kannalta keskeiset (jäljellä olleet) kivet olivat aika hyvin samalla tasolla: läntisen "seinälinjan peruskivet" tasolla 184 ja 186; eteläisen "seinälinjan peruskivet" tasolla 184, 185 ja 192; itäisen "seinälinjan peruskivet" tasolla 192 ja 197. Pitemmän (eteläisen) seinälinjan pituus olisi tässä tapauksessa ollut noin seitsemän metriä, lyhyemmän (paremmin säilyneen läntisen kiveyksen perusteella arvioiden) noin viisi metriä. Liesi näyttäisi tämän tulkintayrityksen mukaan olleen lähellä rakennuksen lounaisnurkkaa.

Edellä esitetyn perusteella voidaan sanoa jokseenkin varmasti, että Annilantiellä tutkittu muinaisjäännös on ollut rautakautinen asuinpaikka. Paikaltahan ei löytynyt esimerkiksi mitään hautaukseen viittaavaa.

Kaivauksen aikana saatiin huomata, että kyseinen muinaisjäännös oli myöhempinä aikoina joutunut kokemaan kovia moneen otteeseen: kiviä oli maanviljelyn yhteydessä raivattu pois, ja kyntäminen oli rikkonut ylimmät kulttuurikerrokset; asuinpaikan kulttuurikerrosten poikki kulki itä-länsi -suunnassa resentti kaivanto ja pohjois-etelä -suunnassa nähtävästi myöhemmin maalla täytetty oja; Annilan yhdystien rakentaminen oli hävittänyt asuinpaikan pohjoista osaa. Kulttuurikerrosten häiriintyminen ja rakenteiden rikkoontuminen näkyy myös löytöjen jakautumisessa eri kerroksiin (taulukot 1 ja 2). Rautakauden tyyppin keramiikkaa löytyi varsin runsaasti sekoittuneesta pintakerroksesta ja suhteellisen vähän alemmista kerroksista. Resenttiä materiaalia tuli vastaavasti kaikista kerroksista - neljättä lukuunottamatta - , joskaan ei kaikista ruuduista, mikä kertoo osan rakenteista ja kulttuurikerroksista säilyneen ehjinä.

Edellä kerrotun perusteella onkin pidettävä melkoisena onnenkantamaisena, että asuinpaikka ylipäänsä löytyi ja että siitä oli säilynyt tuhoutumattomia rakenteita arkeologien tutkittavaksi.

Annilantien kupeessa suoritettun arkeologisen pelastuskaivauksen

jälkeen voidaan kyseistä muinaisjäännöstä pitää tuhoutuneena ja tutkittuna. Edellä esitetyn nojalla olisi perusteltua siirtää se muinaisjäännösluokkaan III. On kuitenkin syytä korostaa, että nyt tehdyn maastotutkimuksen aikana ei Annilantien ympäristöä tutkittu muilta osin.

Mikkelissä 17.12.1992

Hannu Poutiainen

KIRJALLISUUS:

Etelä-Savon Seutukaavaliitto 1984: Etelä-Savon esihistorialliset suojelukohteet. - Julkaisu 113.

Huurre, M. 1984: Itä-Suomen rautakautinen asutus arkeologian valossa. - Suomen väestön esihistorialliset juuret, Helsinki 1984.

Kivikoski, E. 1973: Die Eisenzeit Finnlands.

Lehtosalo-Hilander, P.-L. 1988: Esihistorian vuosituhatet Savon alueella. - Lehtosalo-Hilander, P.-L. & Pirinen, K: Savon historia I.

Simola, H., Grönlund, E. & Uimonen-Simola, P. 1988 Etelä-Savon asutushistorian paleoekologinen tutkimus. - Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja N:o 84.

Wirilander, H. 1982: Mikkelin pitäjän historia.

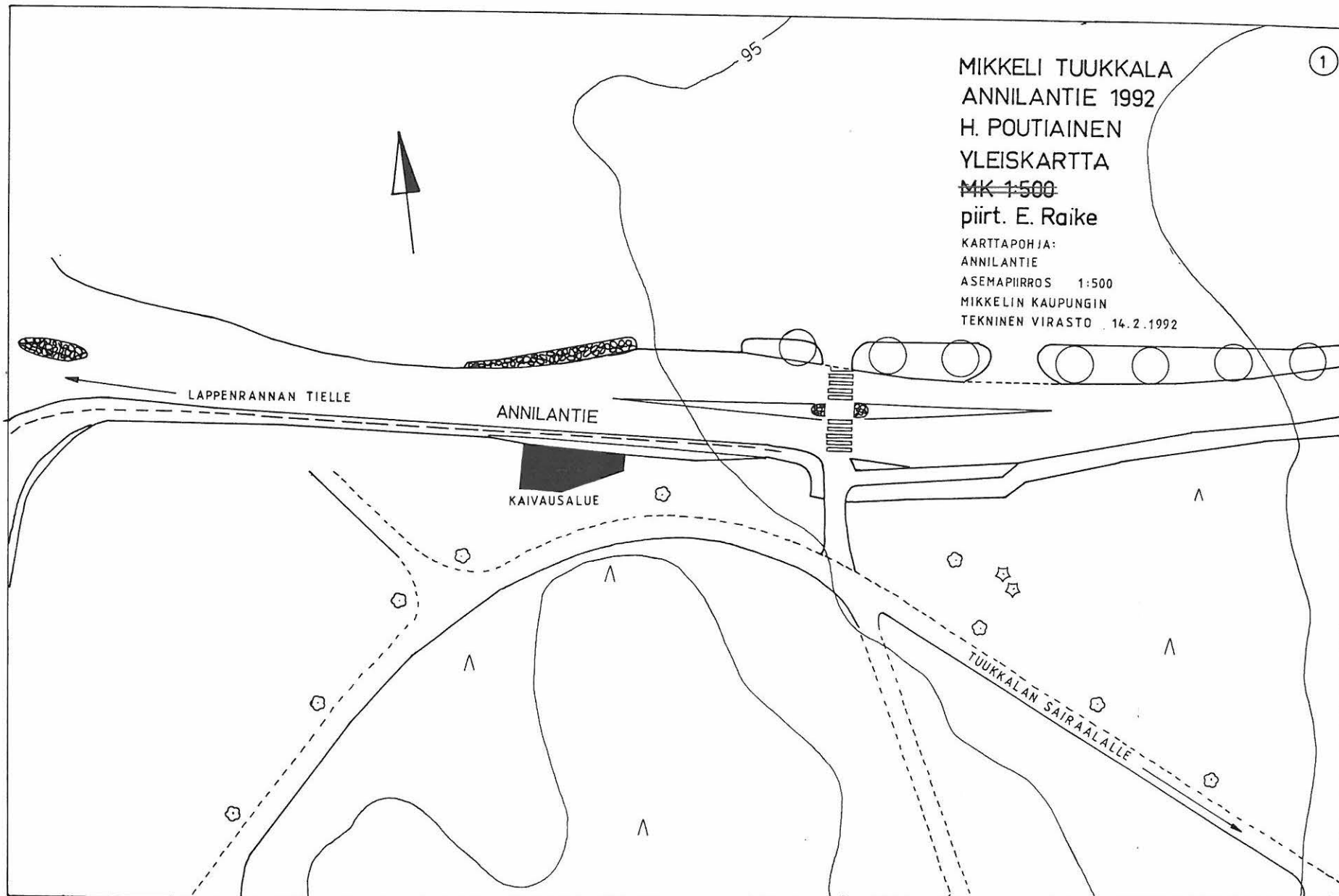
LIITE 1

MIKKELI TUUKKALA ANNILANTIE

Kuva- ja negatiiviluettelo, kuvat H, Poutiainen 1992

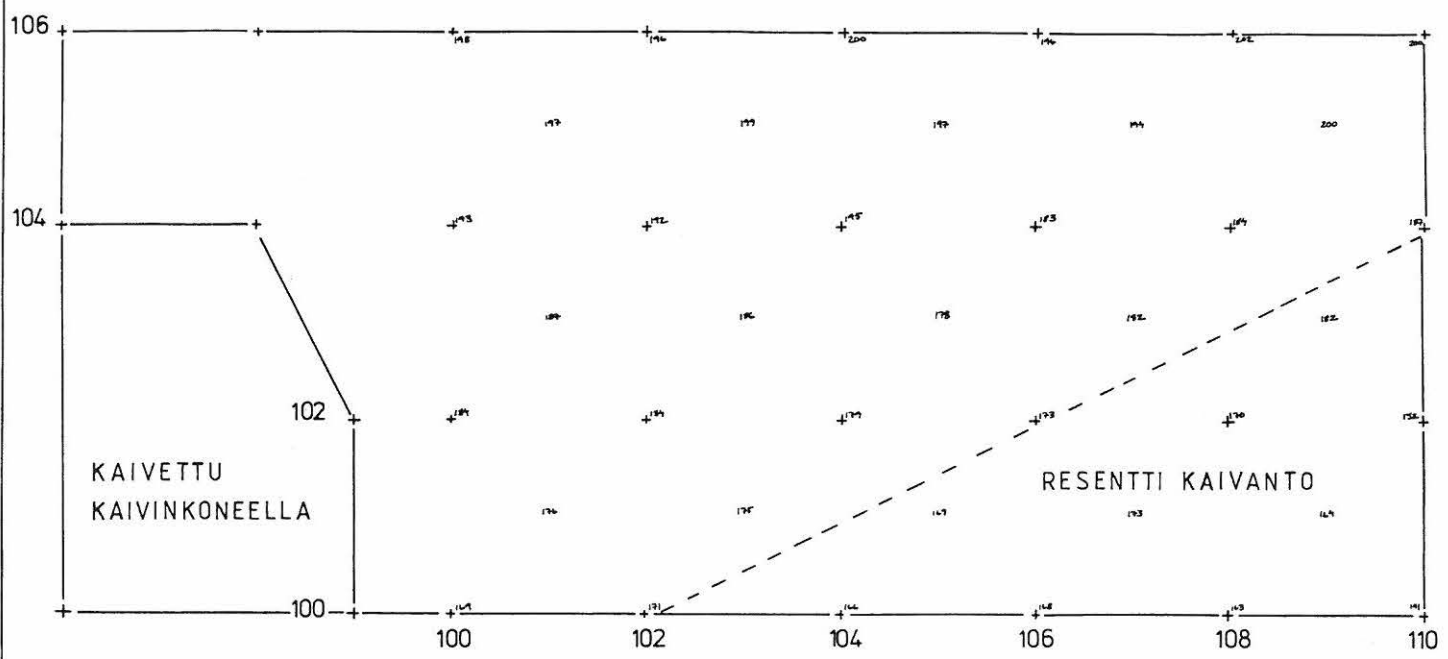
Kuva	Neg.nro	Aihe
1	90209	Kaivausalue, taso 1. Länestä
2	90210	Kaivausalue, taso 2. Länestä
	90211	Kaivausalue, taso 2. Etelästä
	90212	Tyokuva
3	90213	Tj. Matti Ahtiainen & kumpp. seu- massa multakasoja.
	90214	Tyokuva
4	90215	FK Eeva Raike lukee vaaituskojetta, yo. Risto Kesseli piirtää ja Jukka Rantalainen pitää lattaa.
6	90216	Kulttuurimaaläikkä nro 3.
	90217	Kulttuurimaaläikkä nro 3.
	90218	Kulttuurimaaläikkä nro 2.
	90219	Kulttuurimaaläikkä nro 2.
7	90220	Kulttuurimaaläikkä nro 2.
	90221	Kulttuurimaaläikkä nro 2.
8	90222	Kulttuurimaaläikkä nro 1.

	90223	Kulttuurimaaläikkä nro 1,
	90224	Kaivausalue, taso 3. Idästä.
5	90225	Kaivausalue, taso 3. Idästä.
9	90226	Työkuva, Risto Kesseli piirtämässä.
10	90227	Kulttuurimaaläikkä paalun 104/108 kohdalla.
11	90228	Kaivausalue pohjaan kaivettuna. Län- nestä

MIKKELI TUUKKALA
ANNILANTIE 1992
H. POUTAINEN
YLEISKARTTA
~~MK 1:500~~
piirt. E. Raike
KARTTAPOHJA:
ANNILANTIE
ASEMAPIIRROS 1:500
MIKKELIN KAUPUNGIN
TEKNINEN VIRASTO 14.2.1992

1

KAIVETTU
KAIVINKONEELLA

RESENTTI KAIVANTO

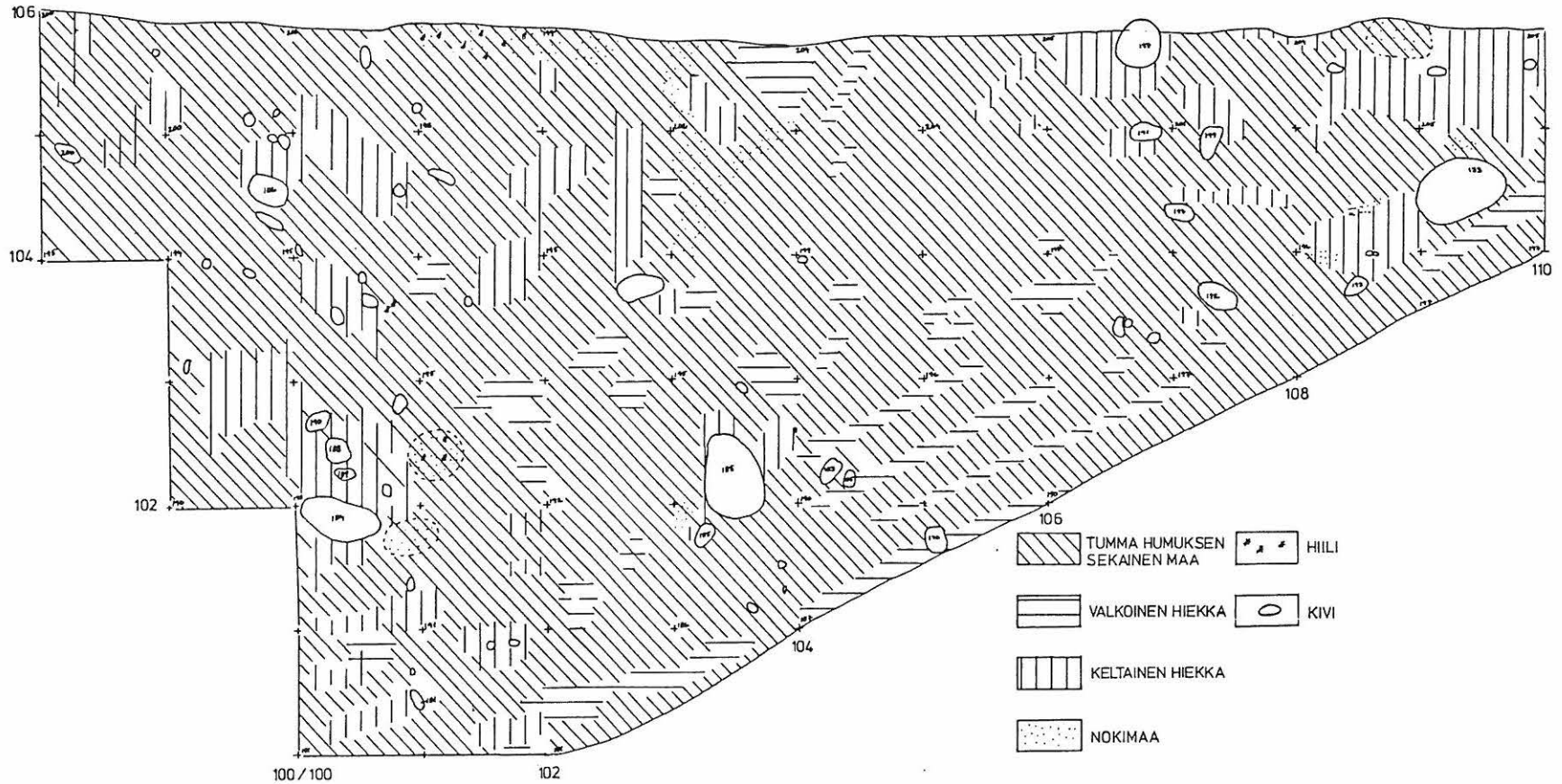

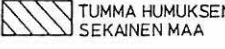

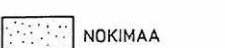
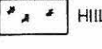

MIKKELI TUUKKALA
ANNILANTIE 1992
H. POUTAINEN
PINTAVAAITUSKARTTA

MK 1:50 |-----| 200 M

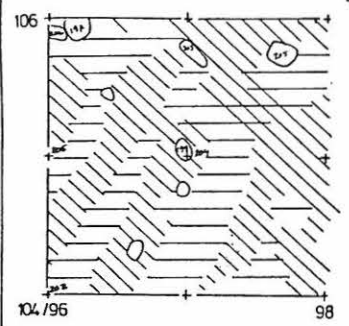
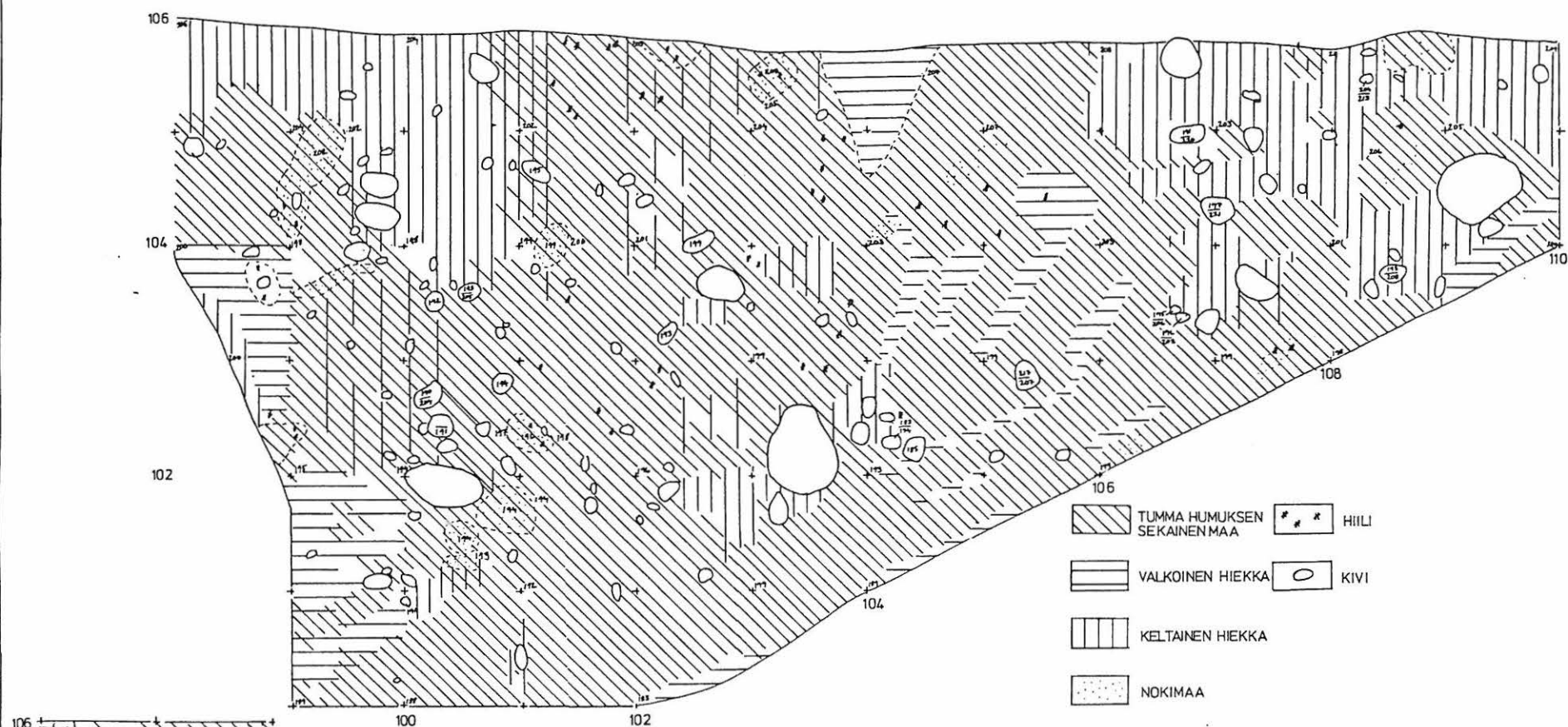
KP 96,10 M MPY KOJE 121

PIIRT. E. RAIKE

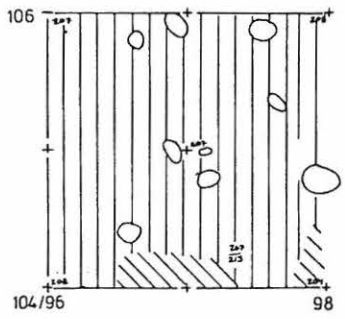
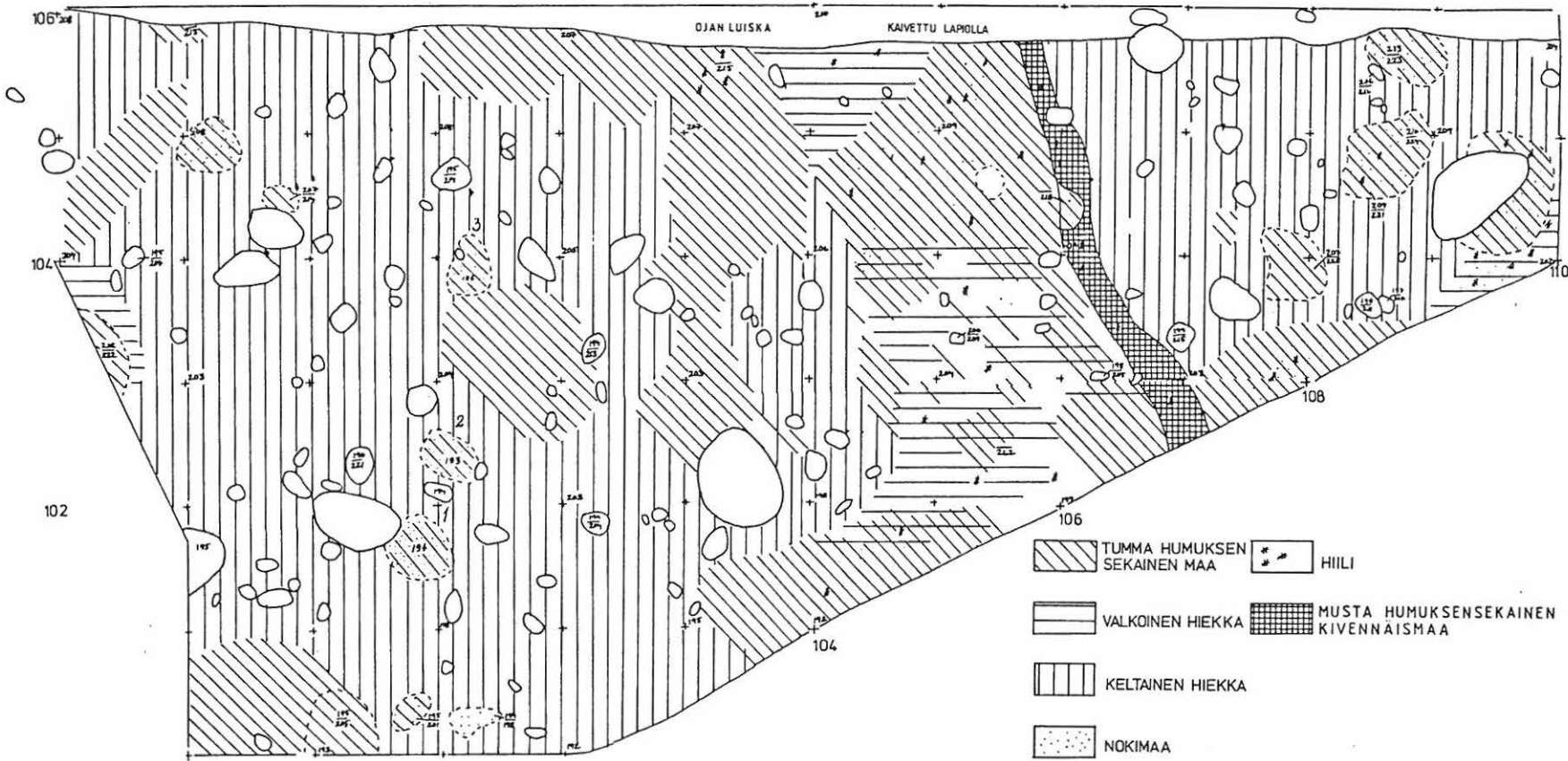
- TUMMA HUMUKSEN SEKAINEN MAA
- VALKOINEN HIEKKA
- KELTAINEN HIEKKA
- NOKIMAA
- HIILI
- KIVI

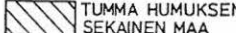

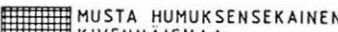
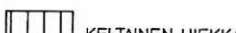

MIKKELI TUUKKALA
 ANNILANTIE 1992
 H. POUTIAINEN
 TASO 1
 MK 1-25 1M KP 96,10M MPY KOJE 121
 PIIRT. E. RAIKE
 R. KESSELI

	TUMMA HUMUKSEN
SEKAINEN MAA		HIILI
	VALKOINEN HIEKKA		KIVI
	KELTAINEN HIEKKA		
	NOKIMAA		

MIKKELI TUUKKALA
 ANNILANTIE 1992
 H. POUTAINEN
 TASO 2
 MK 1:25 1M KP 96,10M MPY KOJE 121
 PIIRT. E. RAIKE
 R. KESSELI

- TUMMA HUMUKSEN SEKAINEN MAA
- HIILI
- VALKOINEN HIEKKA
- MUSTA HUMUKSEN SEKAINEN KIVENNAISMAA
- KELTAINEN HIEKKA
- NOKIMAA

MIKKELI TUUKKALA
 ANNILANTIE 1992
 H. POUTIAINEN
 TASO 3
 MK 1-25 1M KP 96,10M MPY KOJE 121
 PIIRT. E. RAIKE
 R. KESSELI

MIKKELI TUUKKALA ANNILANTIE 1992

H. POUTAINEN
YKSITYISKOHTAKARTTA

~~MK 1:10~~ 50 CM

PIIRT. E. RAIKE

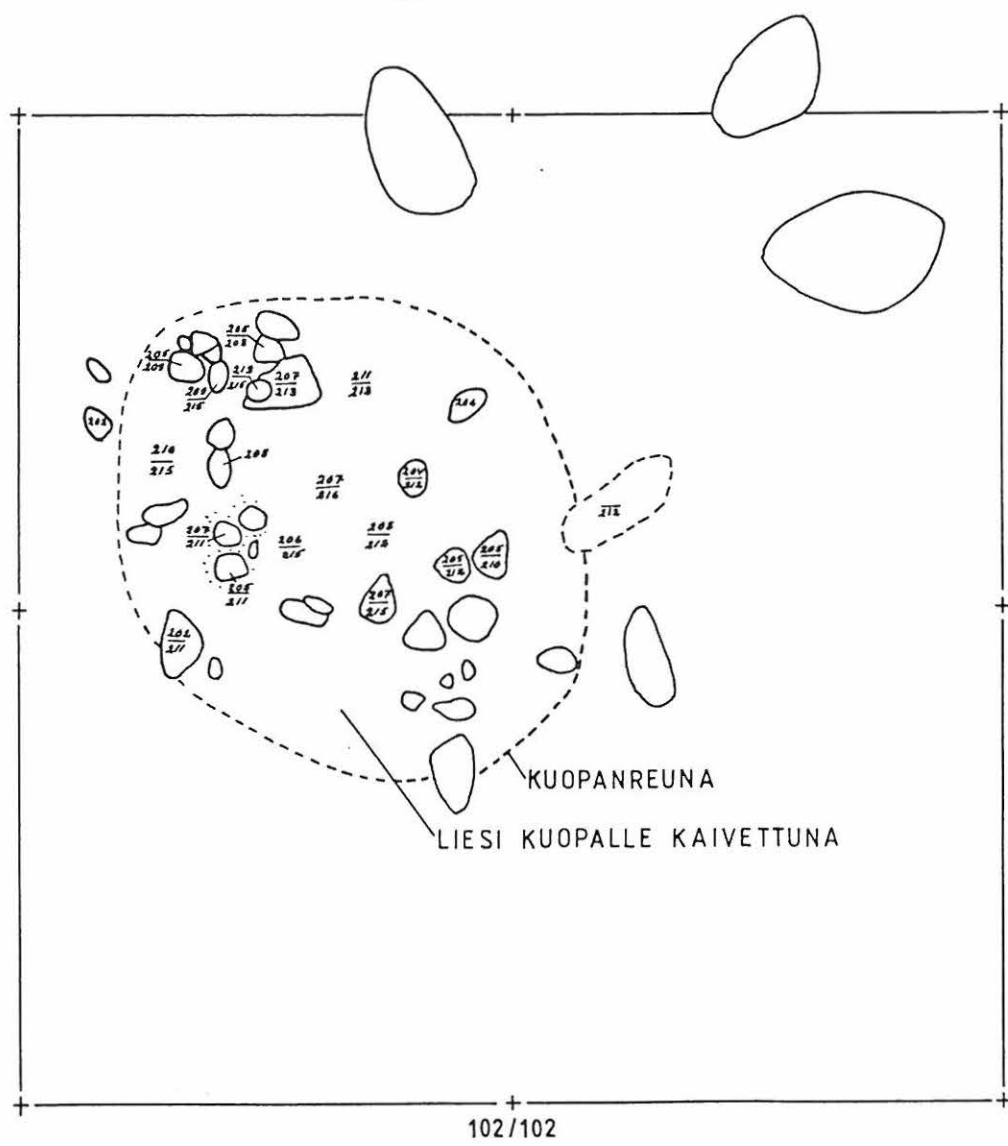
2/2 PINTALUKU TASO 4

2/3 POHJALUKU

KP 96,10M MPY

KOJE 121

LIESI

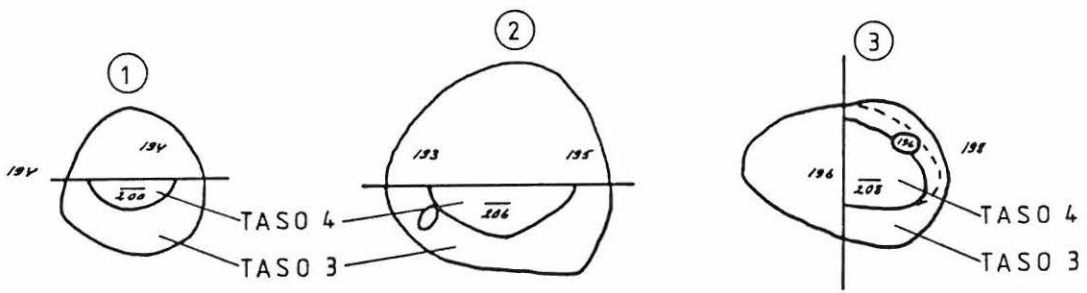
MIKKELI TUUKKALA ANNILANTIE 1992

H. POUTAINEN
ERIKOISKARTTA

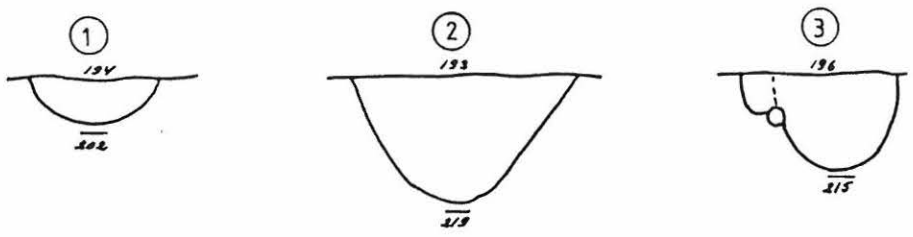
~~MK~~ 1:10 50 CM

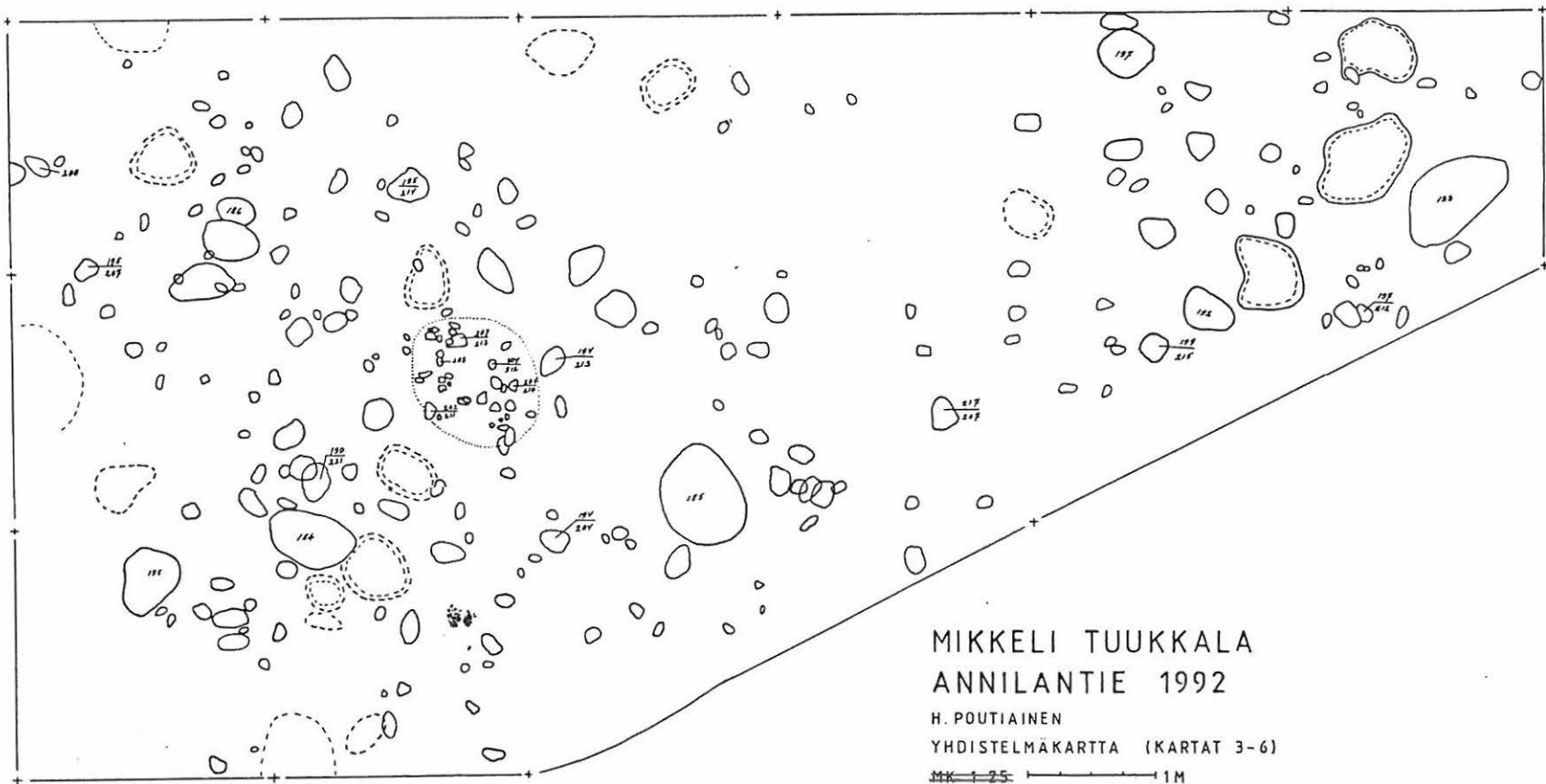
KP 96,10 M MPY
KOJE 121
PIIRT. E. RAIKE

"PAALUNJÄLJET" 1,2,3 VRT. KARTTA 5

PROFIILIT

MIKKELI TUUKKALA
ANNILANTIE 1992

H. POUTIAINEN

YHDISTELMÄKARTTA (KARTAT 3-6)

~~MK~~ 1:25 1M

KP 96,10 M MPY

KOJE 121

○ KIVI

⊙ KULTTUURIMAALÄIKKÄ POISTETTU KIVI

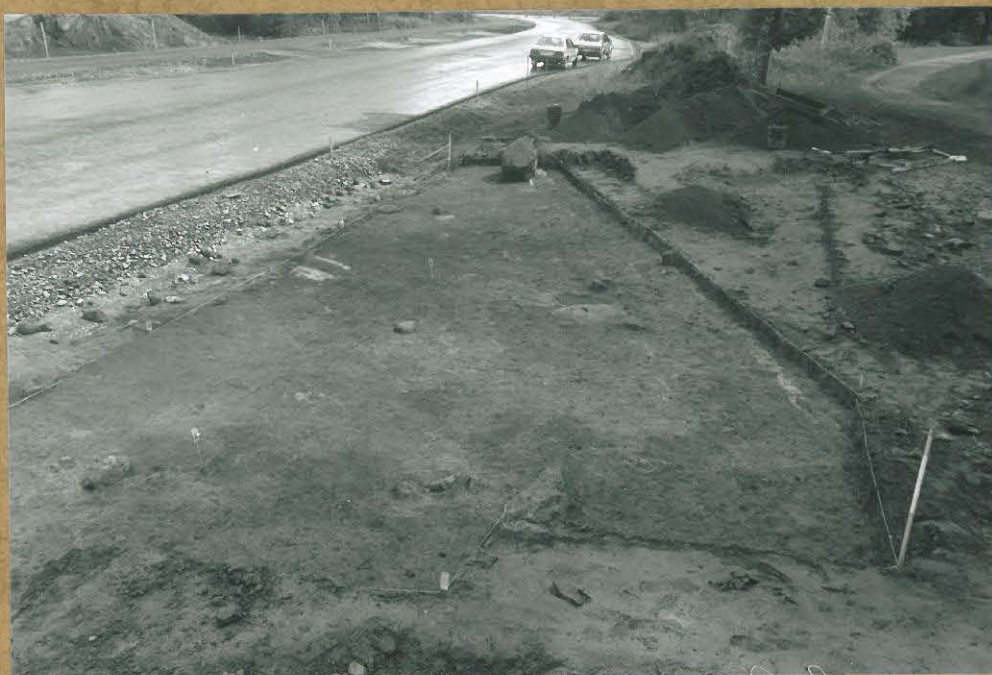
⊗ SELVÄRAJAINEN KULTTUURIMAALÄIKKÄ, JOSSA HIILTÄ

⊖ EPÄSELVÄ KULTTUURIMAALÄIKKÄ

○ LIESIKUOPAN REUNA

MIKKELI TUUKKALA ANNILANTIE

H. Poutiainen 1992

1. KAIVAUSALUE, TASO 1.
LÄNNESTÄ.

F. 90209

2. KAIVAUSALUE, TASO 2.
LÄNNESTÄ.

F. 90210

F. 90213

3. TJ. MATTI KHTIÄINEN
& KUMPP. SEULOMASSA
MULTAKASOJA.

F. 90215

4. FK. EEVA RAILE LUKKEE
VAAINTSKOJETTA,
YO. ZISTO KESSELI PIIRTÄÄ
JA JUUKA RANTALAINEN
PITÄÄ LATTAA.

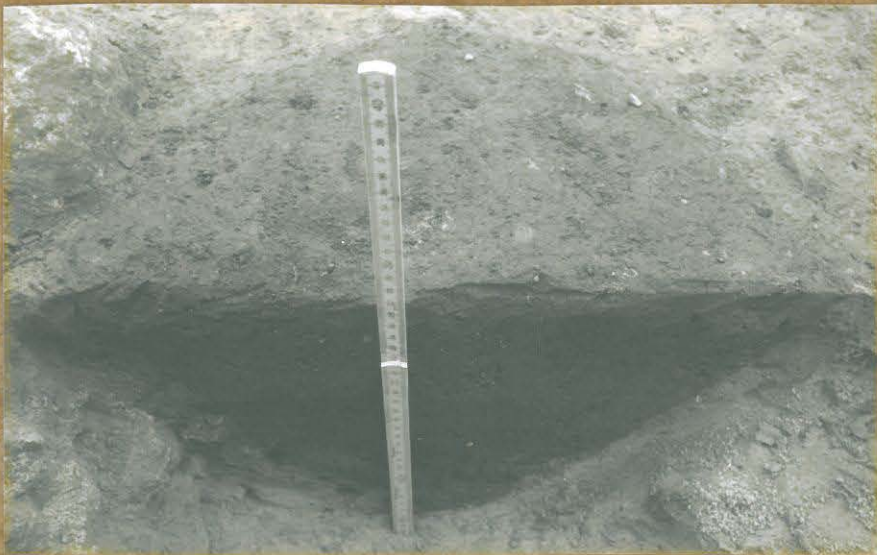
F. 90225

5. KAIVOSALVE,
TASO 3.
IDÄSTÄ.

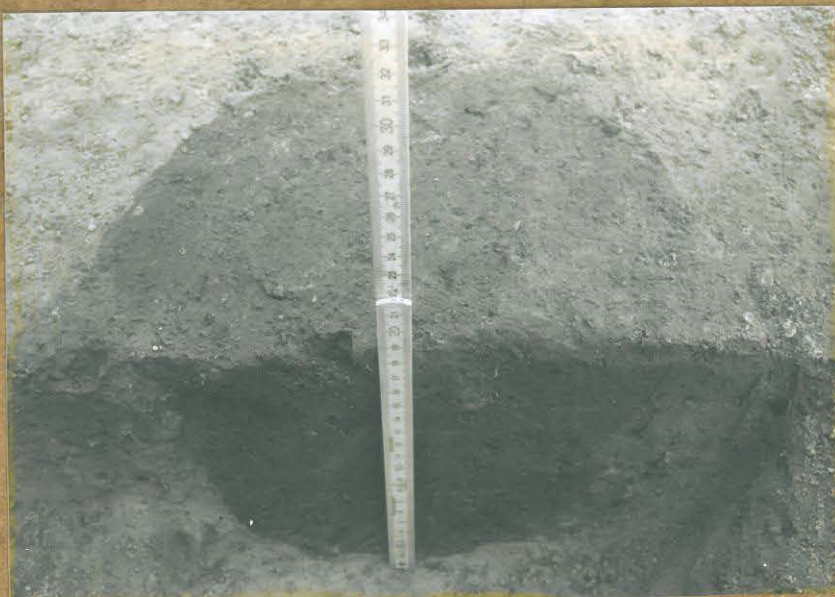
F. 90216

6. KULTTUURIMAALÄIKKÄ
NRO 3.

F. 90220

7. KULTTUURIMAALÄIKKÄ
NRO 2.

F. 90222

8. KULTTUURIMAALÄIKKÄ
NRO 7.

H. POUTAINEN 1992

F. 90226

9. RISTO KESSELI
PIIRTÄMÄSSÄ.

F. 90227

10. KULTTUURIMAALÄIŁÄ
PAALUN 104/108
KOHDALLA.

F. 90228

11. KAIVUSALUE
POHJAAN KAIVETTUNA,
LÄNNESTÄ.